

Thema-avond GroenLinks Zwolle

Woensdag 3 april, Nooterhof

Groen in de stad is belangrijk en veel inwoners van Zwolle zetten zich daar ook voor in. Wat kunnen we nog meer doen en wat is er nodig om duizend bloemen te laten bloeien? Hoe kunnen we inwoners daar zoveel mogelijk bij betrekken en in meenemen? En wat is de rol van de gemeente daarbij?

Daarover voeren we op deze avond tafelgesprekken met elkaar en met diverse groene initiatiefnemers in Zwolle als gast. We hopen zo ook mooie lessen te kunnen trekken voor ons eigen stadsbestuur.

Inleiding door:

RUTGER EKHART
& #Buitengeluk

KIRSTEN WILKE
Nooterhof

18.30: inloop met vegasoep en brood (Earthship)

19.30: inleiding, tafelgesprekken, afsluitende discussie (voormalig Landstedegebouw)

21.30: drankje en napraten tot slot (Earthship)

Contact: Dirk Stermerding, bestuur
GroenLinks Zwolle
d.stemerding@groenlinkszwolle.nl

**GROEN
LINKS**
ZWOLLE

Verslag

Dirk Stermerding
Eildert Noorda
Catrineke Hooghiemstra
Jackie van Westerlaak
Rutger Ekhart

Verslag van GroenLinks thema-avond over vergroening van de stad en groenbeleid in Zwolle

Nooterhof, 3 april 2024

Deze thema-avond was de tweede van een serie die GroenLinks Zwolle samen met de raadsfractie organiseert. Doel van deze avonden is om inhoudelijk van gedachten te wisselen met onze eigen leden en belangstellenden over actuele politieke thema's en belangrijke uitdagingen voor de toekomst van Zwolle. We doen dit in samenspraak met (ervarings)deskundigen en beleidsmakers op lokaal niveau.

Voor de zomer zal in de raad een beleidsnota worden besproken over groenbeleid. Daarom hebben we vergroening van de stad voor deze thema-avond als onderwerp gekozen. Groen in de stad is belangrijk en veel inwoners van Zwolle zetten zich daar ook voor in. Wat kunnen we nog meer doen en wat is er nodig om duizend bloemen te laten bloeien? Hoe kunnen we inwoners daar zoveel mogelijk bij betrekken en in meenemen? En wat is de rol van de gemeente daarbij?

Dit waren de vragen die we voor ogen hadden bij de opzet van deze thema-avond. Vragen die we graag ook wilden bespreken met inwoners en organisaties die in Zwolle actief met vergroening bezig zijn. Op onze uitnodiging konden we een tiental groene initiatiefnemers verwelkom als 'gast aan tafel' op deze thema-avond (zie kader). We hoopten zo ook mooie lessen te kunnen trekken voor ons eigen stadsbestuur.

Gasten aan tafel

Stadshagen doet Groen / Platform duurzaam Zwolle:

Milou van Rijn

50 tinten groen Assendorp: Sylvana Rikkert

Wijbedrijf Dieze: Aniek Wierstra (uiteindelijk verhinderd)

Groene Poort Zwolle: Adrienne Heemstra

Groen Holtenbroek: Peter la Roi

Wergroep Groene Kerk, Dominicanenkerk Zwolle:

Nelleke Hendriks, Huub Wieringa, Gert Jan van Rhijn

Straatboer: Christiaan Kuipers (uiteindelijk verhinderd)

Struikrovers: Tim Vredeveld

Wijkwekerij / Groene Loper: Arjan Broer (HeelBreed)

Voedselbos Zwolle: Bram Piersma, Nadine Folkertsma (uiteindelijk verhinderd)

Groene Loper: Erik de Kruif (Landschap Overijssel)

Zo'n veertig mensen hebben onze thema-avond bezocht, waaronder vier leden van onze fractie. De avond werd ingeleid door Rutger Ekhart (Buitengeluk) en Kirsten Wilke (Nooterhof). Rutger gaf een presentatie met diverse voorbeelden van vergroening in de stedelijke omgeving, of juist het gebrek daaraan. Kirsten belichtte de rol van de Nooterhof, in het bijzonder ook op het vlak van natuur- en milieueducatie. Vervolgens gingen de aanwezigen uiteen aan verschillende tafels voor een gesprek aan de hand van stellingen, met als gast aan elke tafel een of meer van de groene initiatiefnemers. Aan elke tafel konden de deelnemers kiezen uit vijf stellingen die in verschillende samenstelling waren geselecteerd uit een totaal van tien door ons geformuleerde stellingen (zie kader pag. 3). Per tafel werden maximaal twee van de vijf stellingen besproken. De avond werd afgesloten met een plenaire discussie waarin over de tafelgesprekken werd gerapporteerd.

Stellingen

1. Zorg in elke buurt en straat voor zoveel mogelijk voortuin als door bewoners gezamenlijk te gebruiken en onderhouden groen.
2. Wat we nodig hebben is niet alleen buurtgroen, maar ook stadsnatuur waar planten en dieren vrij spel hebben en inwoners van de stad hoogstens te gast zijn.
3. Het vergroenen van de stad is bovenal een taak van de gemeente, groene bewonersinitiatieven zijn niet meer dan een leuke toevoeging.
4. Tegelwippen is een must, ook in eigen tuin, waar elke bewoner op aangesproken moet kunnen worden, liefst door de eigen buurt.
5. Om ook sociale huurders mee te nemen en te ondersteunen bij vergroening van de eigen tuin en buurt moeten woningcorporaties aan de bak.
6. Het oplossen van woningnood is belangrijker dan het vergroenen van de stad.
7. Groen voor de deur is leuk, maar ook de auto verdient overal een plek.
8. We schaffen de ROVA tuinzak af en zorgen er met z'n allen voor dat vrijkomende planten, struiken en bomen worden hergebruikt.
9. Wie zorgt voor een groene tuin moet daarvoor beloond worden.
10. Liever geen groen dan gifgroen.

In totaal werden vijf van de tien stellingen aan de verschillende tafels besproken, waarbij stelling 2 driemaal werd gekozen, stelling 1 tweemaal, en de stellingen 5, 6 en 9 eenmaal. De belangrijkste bevindingen van deze avond worden hieronder besproken.

Stelling 2: van stadsgroen naar stadsnatuur

De stelling die aan drie van de vijf tafels gekozen werd als eerste of tweede onderwerp van gesprek luidde: *Wat we nodig hebben is niet alleen buurtgroen, maar ook stadsnatuur waar planten en dieren vrij spel hebben en inwoners van de stad hoogstens te gast zijn.* Uit de voorkeur voor deze stelling sprak een duidelijke behoefte aan discussie over vraag wat we moeten verstaan onder 'groen in de stad'. Aan de verschillende tafels was brede overeenstemming over het idee dat het om meer moet gaan dan alleen buurtgroen, met *meer ruimte voor natuur en bevordering van biodiversiteit*. In parken zoals het Twistvlietpark, het Engelse Werk en het Weezenlandpark zou veel meer inheemse natuur en biodiversiteit te vinden moeten zijn, met het hele jaar door bloeiende planten. Dit draagt ook bij aan de instandhouding van insectenpopulaties, met wilde bijen en vlinders. Ook bij andere vormen van openbaar groen, zoals in Stadshagen en Zuid, is er op deze manier nog heel veel te winnen.

Meer geboomte en ruimte voor bos werd ook als belangrijk en wenselijk genoemd. In Stadshagen bijvoorbeeld ligt het aantal bomen ver onder de norm van 3 per inwoner. Je zou graag zien dat het initiatief van de Wijkwekerij in Stadshagen op een daarvoor nog te bestemmen plek uitgroeit tot een mooi natuurlijk bos, zoveel mogelijk inheems, maar ook met soorten die bestand zijn tegen klimaatverandering. Openbaar wijkgroen kan ook ruimte bieden voor (buurt)voedselbossen in de stad.

Wat in aansluiting daarop aan verschillende tafels werd genoemd is de behoefte aan meer verbindingen voor flora en fauna in de vorm van een *groene dooradering van de stad*. Zo schep je niet alleen meer ruimte voor natuur en biodiversiteit, maar bevorder je ook het welzijn en de gezondheid van bewoners en breng je kinderen op een meer directe manier in aanraking met natuur. Ook de vergroening van schoolpleinen en bedrijventerreinen werd in dit verband genoemd, evenals een aangepast maabeleid, meer 'waardplanten' als voedsel voor insecten en meer natuurlijke, bloemrijke (heem)beplanting van rotondes. In het buitengebied kunnen extensieve landbouw, meer

heggen en bescherming van weidevogels eveneens bijdragen aan natuur en biodiversiteit, waarbij voor de inwoners van de stad er meer wandelmogelijkheden zouden moeten komen.

De aanwezigheid en inbreng op deze thema-avond van verschillende groene initiatiefnemers liet zien hoe inwoners van Zwolle betrokken zijn bij de vergroening van de stad en hoe deze betrokkenheid op diverse manieren gestimuleerd en ondersteund wordt. In de gesprekken werd het belang onderstreept van betrokkenheid en 'eigenaarschap' van inwoners bij deze initiatieven. Als mooi en geslaagd voorbeeld van betrokkenheid van inwoners bij vergroening van de openbare ruimte, in samenwerking met de gemeente en bedrijven, werd de vlindertuin in Tiel genoemd: [Achtergrond – Vlindertuin Tiel \(vlindertuin-tiel.nl\)](#). Het initiatief heeft zich inmiddels uitgebreid tot een vlinderroute. Dit soort gezamenlijke initiatieven heeft ook een educatieve functie en draagt op een mooie manier bij aan sociale contacten en cohesie in de wijk.

Maar ook als het om de eigen tuin gaat kunnen inwoners bijdragen aan een meer natuurlijke en biodiverse leefomgeving. Tuinen hoeven niet per se netjes en aangeharkt te zijn en we moeten inwoners blijven aansporen tot tegelwippen (ook met het oog op klimaatadaptatie). Dat vraagt wel om ondersteuning en ontzorging, niet alleen met het ophalen van tegels, maar ook met de afvoer van overtollig wit zand. Ook hierbij werken gezamenlijke acties op straat- en wijkniveau het beste, met een belangrijke rol voor de diverse wijkinitiatieven in samenwerking met Straatboer, Struikrovers, Groene Loper en ROVA. In het gesprek hierover werd ook gepleit voor het promoten van gifvrije planten en bollen, zowel voor het openbaar groen als voor de eigen tuin. De vraag hoe inwoners bij dit alles zo veel mogelijk te betrekken en mee te nemen, bleek ook bij de bespreking van andere stellingen een terugkerend onderwerp (zie onder).

Hoe verhoudt de uitgesproken wens voor meer natuur en biodiversiteit in de stad zich tot het gemeentelijk groenbeleid? De visieontwikkeling van de gemeente werd in de tafelgesprekken door sommige deelnemers als te star ervaren. De papieren beleidswerkelijkheid haakt te weinig aan op allerlei bestaande mogelijkheden en spontane initiatieven. Inwoners van Stadshagen willen bijvoorbeeld graag meer bomen zien, maar dit past niet in de visie op Stadshagen als open polderlandschap. De vraag die opkwam is in welke mate je vergroening beleidsmatig moet willen sturen. Biodiversiteit kun je ook bevorderen door het groen meer met rust te laten en bewoners op hun eigen manier meer hun gang te laten gaan.

Het gemeentelijk beleid zou antwoord moeten geven op de vraag wat voor soort ecosysteem je nastreeft in de stad en op welke manier je daarbij invulling wilt geven aan biodiversiteit. De doelen moeten wel duidelijk zijn, ook met aandacht voor hittestress en klimaatadaptatie. Daar is kennis van zaken voor nodig, maar de vraag blijft hoe je die zo dicht mogelijk op de inwoners organiseert. Naast meer natuur en biodiversiteit in de stad, blijft ook buurtgroen belangrijk dat zich leent voor sport, spel en recreatie.

In de tafelgesprekken over stelling 2 kwam ook een aantal bedenkingen aan bod. Hoe haalbaar is het streven naar meer natuur en biodiversiteit in de schaarse ruimte van de stad en wat vraagt dat aan beheer en onderhoud? Meer ruimte voor natuurlijk groen zal niet door alle inwoners worden omarmd en kan ook ervaren worden als een rommeltje. In hoeverre krijgen plagen hiermee ook meer kans, zoals teken, processierupsen, muizen, ratten en ander ongedierte?

Stelling 1: groen als gezamenlijk bezit

Twee tafels kozen als onderwerp van gesprek de stelling: *Zorg in elke buurt en straat voor zoveel mogelijk voortuin als door bewoners gezamenlijk te gebruiken en onderhouden groen.* Wat aansprak in deze stelling was het idee dat door inwoners gezamenlijk te beheren publiek groen, als buurt-, pluk- of moestuin, niet alleen bijdraagt aan meer diverse vormen van vergroening, maar ook aan meer onderling contact en sociale cohesie. Inwoners kunnen hiermee elkaar inspireren en profiteren van elkaars deskundigheid en vaardigheden. Het kan ook kinderen en jongeren stimuleren om meer buiten te zijn en kennis te maken met alles wat groeit en bloeit.

Het gezamenlijk groen kan op deze manier ook worden afgestemd op en meegroeien met de behoeften van buurtbewoners. Een trapveldje in de buurt kan net zo goed belangrijk groen zijn al is het niet zo biodivers. Gezamenlijk beheer door inwoners brengt minder onderhoud met zich mee voor de gemeente en kan dus kostenbesparend zijn. Maar het vraagt ook om bereidheid van de gemeente om de inrichting en het beheer van de groene ruimte een beetje los te laten en over te laten aan inwoners.

Juist het gezamenlijk beheer en onderhoud door buurtbewoners leverde in de tafelgesprekken toch ook bedenkingen op. Hoe zorg je voor continuïteit als alles afhangt van de inzet van inwoners zelf? Gemeenschappelijk straat- en buurtgroen kan ook gezien worden als niemandsland en verwaarloosd worden. Het kan ook leiden tot discussies en onenigheid tussen buurtbewoners, zeker wanneer het ten koste gaat van ruimte voor andere zaken zoals parkeergelegenheid.

Stelling 5: woningcorporaties aan zet

Om ook sociale huurders mee te nemen en te ondersteunen bij vergroening van de eigen tuin en buurt moeten woningcorporaties aan de bak. Deze stelling behoorde tot het drietal dat aan tafel eenmaal werd gekozen. In het gesprek daarover werden woningcorporaties gezien als partij die als beheerder van sociale huurwoningen een belangrijke invloed heeft op de inrichting van de leefomgeving, waar het gaat om (voor)tuinen, parkeren en gezamenlijke buitenruimte. Als voorbeeld van een beslissende keuze op dit punt werd de praktijk genoemd van sommige corporaties om bij wisseling van huurders ook de tuinen leeg te halen.

Woningcorporaties zouden juist voorop moeten lopen bij het scheppen van een prettig, groen en gezond leefklimaat. Dat is ook in het belang van de corporaties zelf omdat dit bijdraagt aan tevredenheid en geluk van hun huurders. Hierbij werd onder meer gedacht aan maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie, zoals het tegengaan van hittestress en de zorg voor regenwateropvang. Zo zouden corporaties met de plaatsing van regentonnen op grote schaal standaardvoorzieningen kunnen treffen voor hun huurders. In de praktijk blijken huurders op dit punt juist tegenwerking te ondervinden. Corporaties zouden veel meer kunnen doen om het belang en genoeg uit te dragen van vergroening door het stimuleren van groene, zoveel mogelijk onderhoudsvriendelijke tuinen en door huurders te betrekken bij de aanleg en het onderhoud van gemeenschappelijk groen. Ook werd als mogelijkheid genoemd om een netwerk tot stand te brengen van 'groene huurders' dat andere huurders ondersteuning en inspiratie biedt bij het vergroenen van de leefomgeving.

Voor woningcorporaties betekent dit dat medewerkers veel meer geschoold moeten worden om huurders te faciliteren en ondersteunen bij de vergroening van de leefomgeving en dat regels daarbij niet in de weg mogen zitten. De gemeente zou dit bij corporaties actief kunnen aankaarten en ook meer dwingend kunnen opnemen in de prestatieafspraken die met corporaties worden gemaakt.

Stelling 9: groen dat loont

Wie zorgt voor een groene tuin moet daarvoor beloond worden. De keuze voor deze stelling werd bij de gespreksdeelnemers aan tafel ingegeven door de vraag hoe inwoners er toe te bewegen om de eigen tuin zoveel en divers mogelijk te vergroenen. Moeten we mensen die vergroenen daarvoor belonen en mensen die verstenen daarvoor bestraffen? In het gesprek passeerde daarvoor een aantal mogelijkheden de revue, al of niet in samenhang. Rioolheffing op basis van het verharde oppervlak in de tuin – hoe meer steen, hoe meer je betaalt. Informeer mensen over wadi's voor wateropvang en beplanting – wat kan er allemaal met je tuin? Ondersteun hulpbehoevende ouderen en mensen met weinig geld met vrijwillige tuinhulpen. En biedt met een mooie educatieve campagne tegenwicht tegen het netheidssyndroom – een tuin is natuur, geen salon.

Stelling 6: bouwen én vergroenen

Ten slotte kwam aan een van de tafels als stelling aan de orde: *Het oplossen van woningnood is belangrijker dan het vergroenen van de stad.* Hoewel de gespreksdeelnemers de spanning tussen de beide doelen konden navoelen, ervoer men het niet als een tegenstelling. Woningnood is belangrijk en moet worden opgelost, maar dat kan best samengaan met vergroenen als je creatieve oplossingen bedenkt.

Creatieve oplossingen richtten zich in het gesprek in eerste instantie op de woningnood zelf. Daarbij werden verschillende mogelijkheden genoemd voor meer woonruimte met minimaal ruimtebeslag, zoals grote huizen opsplitsen of meer beschikbaar maken voor kamerverhuur, het bouwen van 'tiny houses', hoogbouw met zoveel mogelijk betaalbare appartementen, en het bouwen op voormalige bedrijfsterreinen (Scania de stad uit).

Ook bij het vergroenen kun je zoeken naar creatief gebruik van de beschikbare ruimte, inclusief vormen van bebouwing zelf: parken in het klein, bomen op bruggen (zoals in Singapore), verticaal groen op hoogbouw, geveltuintjes en andere vormen van klein straatgroen. In woonbuurten kunnen we ook ruimte voor vergroening maken door parkeerplaatsen zoveel mogelijk te concentreren in wijkhubs. Bij nieuwbouw zouden projectontwikkelaars verplicht moeten worden gesteld om groen integraal in het ontwerp mee te nemen. En opnieuw ook aan deze tafel een pleidooi om inwoners bij vergroening te stimuleren en ondersteunen met informatie en handjes (stagiairs) bij het onderhoud van buurt- en geveltuinen.

Ter afsluiting

Met dank voor de waardevolle inbreng van de groene initiatiefnemers als gast aan tafel en alle overige deelnemers aan onze thema-avond. Dit verslag is in de eerste plaats bedoeld als bijdrage aan de politieke meningsvorming van onze GroenLinks raadsfractie over het groenbeleid in Zwolle, maar wij moedigen iedereen graag aan om het ook in het eigen netwerk verder te verspreiden.